1/
2/
3/
4/
5/
67
8/
5/
9/
10/
11/
12/
13/
14/
15/
16/
17/
18/
19/
20/
21/
22/
24

MISCELLANEA.

1/ Kommissya Skarbowa oboyga Narodów/Projekt/./B.m.dr.i r./'Knlb.10
E_{XIX}Str.476.-

2/ Zambrzycki,Proiekt do deputacyów.Urządzenie dóbr.Przydatki ipoprawy proiektu.K nlb.10.- 1791 E.XXVI 154

3/ Reforma żydów.Proiekt od deputacyi do tego wyznaczoney.K nlb.9; Chołoniewski Xawery,O żydach i długach kahalnych żydówskich. K nlb.2.-E_{XIV}Str.198.- 1791

4/ Butrymowicz Mateusz,Reforma żydów./B.m.dr.i r./-K nlb.8.-E_{XIII} Str.473.- 1789

6/ Uwagi kalkulacyjne w sprawie woyska regularnego.-K nlb.1.- [1788] XXXII, 108

7/ Potocki Stanisław,Wystawienie nowego regimentu.-Str.1.-

8/ Woysko./B.m.dr.i r./-K nlb.2.-

5/ Reflexye y sposób względem rekrutów./B.m.dr.i r./-K nlb.7.-

9/ Etat na sto tysięcy woyska koronnego y W.X.Litewskiego./B.m.dr./ 1789.-K nlb.31 i tablica 1.-E_{XVI}Str.104.-

10/ Etat tymczasowy wystawienia 69125 głów woyska./B.m.dr./1789.- K nlb.15 i tabl.1.-

11/ Actum in curia regia Varsaviensi 1789.Etat woyska oboyga Narodów. /B.m.dr.i r./-K nlb.18 i tabl.1.-E_{XII}Str.49.-

12/ Awans w woysku oboyga Narodów./B.m.dr.i r./-K nlb.4.-E_{XII}Str.309.-

13/ /Warszawa/,W sprawie podatków - memoriał.-K nlb.2.-

14/ /Warszawa/,Przywrócenie mocy przywileiom m.Warszawy.-K nlb.2.-

15/ Miasta Koronne y W.X.Lit.przedkładają podanie do króla -Str-16.-

16/ Nota do projektu poboru generalnego woyska./B.m.dr.i r./.K nlb.5.- E_{XXIII}Str.176.-

17/ Odpowiedź na punkta podane Kommissyi menniczney 1774r./B.m.dr.i r./ K nlb.18.-E_{XXIII}Str.258.-

18/ /Sułkowscy/,Publikacya fundacyi akademii Rydzyńskiey.-K nlb.2.-

19/ Benoit G.,Deklaracya imieniem króla pruskiego 1766r.-K nlb.2.- E_{XII}Str.478.- 1767

20/ Przestroga dla Polaków,Warszawa,w druk.Wolney.-Str.4.-

21/ Odpowiedź na deklaracyę dworów Wiedeńskiego,Petersburskiego y Berlińskiego 2.lutego 1773r..Warszawa 1773.-Str.1.-

22/ Saldern Kasper,Declaratio-Deklaracya N.Królowi Polskiemu przez posła rosyjskiego podana r.1771.-K nlb.4.-E_{XXVII}Str.31.-

24

Proiekt przez JW. Zambrzyckiego Posła Nurskiego do Deputacyow, Konstytucyiney, i wyznaczoney względem Starostw, podany.

URZĄDZENIE WIECZNE DOBR DZIEDZICTWA PUBLICZNEGO.

ARTYKUŁ I.

O Sposobie przeistoczenia Dobr publicznych w Dobra Ziemskie.

1. Chcąc pomnożyć i zapewnić stałość Dochodów Skarbu Rzeczypospolitey na utrzymanie siły Kraiowey koniecznie potrzebnych; niemniey pragnąc, ile możności, porównać z własności Ziemi ciągnione Podatki, a tym sposobem zaostrzyć w ogólności przemysł do Rolnictwa, który pewne dla Kraiu obiecuie pożytki i korzyści; My Król wraz z Skonfederowanemi Rzpltey Stanami stanowiemy: aby Dobra wszystkie Patrymonialne Rzpltey, odtąd sposobem Ziemiańskich Dobr posiadane, i tym końcem *per plus offerentiam* rozprzedane były.

2. Do uskutecznienia w iak nayłepszym sposobie tey sprzedaży, Kommissya Skarbowa od Kommissyów Cywilno-Woyskowych Lustracye dawnieysze i Taryssy *respective* każdych takowych Dobr w Woiewodztwie, Ziemi, lub Powiecie leżących przeszle, a Kommissye Cywilno-Woyskowe na Dzień N. w Miesiącu N. i Roku N. w całkowitey liczbie na mieysce Prawem oznaczone ziadą, i tam w proporcyi rozległości i wielości Dobr Patrymonialnych w Powiecie będących, Lustratorow nawet z Obywatelow Possessyonatow w Ekonomice i Rachunkach doświadczonych, Prawa Kraiowe znaiących, przez połowę względem niezasiadaiących w Kommissyi wybiorą, a ci Lustratorowie po trzech do każdego Starostwa losem wybierać będą Dobra, które na ko-

A

go do lustrowania przypodną. Po czym Przysięgę Rotą w Konstytucyi 1764. roku dla Lustratorów przepisaną, wyrzuciwszy tylko z nich słowa: *Nadzwyczayną tylko postanowioną mi Pensyą i Sufficyencyą naywięcey koni.* 12. wykonaią, i na mieysce przeznaczone naydaley w czterech Tygodniach po swym wybraniu ziechawszy, Possessorom lub ich Ekonomom, Inwentarze, Kontrakty Dzierżawne, tudzież Regestra wszelkie Prowentow, wysiewów, Czynszow, Danin, i powinności, złożyć, i one iako są sprawiedliwe i rzetelne, zaprzysiądz nakażą.

3. Ten zbior informacyiny maiąc zaprzysiężony, nayprzod Rewizye Folwarkow, i wsiow, oraz wszelkich własności szczególnego Dobra, i onegoż rozległości, uczynią; pòtym Dobra te na osobne Folwarki podzielą, dogodne czyniąc układy wygod i nie podległości iedney względem drugiey całości, a w takim układzie Folwark od Folwarku odgraniczą, po odgraniczeniu, zaś, Inwentarz każdego Folwarku, stosownie do Inwentarzy originalnych sporządzą, własności przyłączone, i oddzielone, oraz ograniczenia, używszy gdzie potrzeba Geometrow, z wymienieniem obszerności granic, borów, lasow, stawòw, młynòw, rzek portowych, bliskości, lub odległości Miast, tudzież z wyrazeniem wysiewów, czynszów, danin, i wszelkich powinności i dochodów, wypiszą, z tych zaś każdego oddzielnego Folwarku, własności i importancyi z arend, stawów, czynszow, wszelkich gotowych pieniędzy, iako też krescensyi, czyli pańszczyzny, osepów, i danin wszelakiego gatunku, przykładem przy przedaży Dobr Ziemskich praktykowanym, według zwyczaiu Woiewòdztwa, Ziemi, lub Powiatu, nawet za poprzedzaiącą indagacyą z Gromad i okolic zasiągniętą, wziąwszy Rok śrzedni z trzech Lat po sobie idących, intratę wyciągną i ustanowią; zgoła rzecz całą naydokładniey zrobiwszy, i umiarko-

wa-

wawſzy, dokładnie wypiſane i dopełnione toż Dzieło Kommiſſyom Skarbowym z podpiſami ſwemi ieden exemplarz przeſzlą, a drugi w Kancellaryi ſwey złożą, a to naydaley w Mieſiącu N. i Roku N.

4. W podżiele Folwarków bądź z Ziemnego Produktu, bądź z Czynſzowania Prowent wſkazuiących, tam, gdzie na części nie może bydź podział czyniony, Kommiſſarze Woiewodzcy tak miarkować będą, aby żaden Folwark, czyli część Licytacyina, dwudzieſtu tyſięcy intraty nie przenoſiła, i owſzem o ſtołowniey-ſzy kilku, lub więcey tyſięcy rozkład, dla zręcznieyſzego przez mniey nawet maiętnych licytowania, ſtarać ſię maią.

5. Rozgraniczenia wymienione tylko między dobrami Patrymonialnemi, choćby oddzielnemi, uſkutkowane będą; granice zaś z Dobrami inney natury, pod żadnym pretextem do Delegowanych Luſtratorów należeć nie będą, i wſzem w ſwey exyſtencyi do ogólnego rózgraniczenia zoſtaną.

6. Z tych zupelnie urządzonych Inwentarzy Kommiſsya Skarbowa extrakcye ogólne każdego Folwarku urządzi, i do wſzyſtkich Grodow końcem informowania Obywateli o wyciągnieniętych każdego ſzczegułu prowentach, przeſzle i oblatować każe.

ARTYKUŁ II.

O Licytacyi.

1. Kommiſſya Skarbowa przez powyżſze obwieſzczenia do Grodow, i po Parafiach iako wyżey, rozeſłać, oraz w Gazetach publikować miane, na każde koleyno Woiewództwo, Ziemię i Powiat, czas i dzień Licytacyi wyznaczy, nie ścieśniaiąc czaſu, aby konkurruiącym zręczność *respective* odległości do ziechania, lub przez odezwę o ſekretną Licytacyą zgłoſzenia ſię, zachowaną była.

2. Każdy Licytuiący Dobra sprzedaży podległe, powinien okazać stoiącego Maiątku swego nie zawodnego w osmeyczęści z ofiary 10tego grosza uważaney. Zaręczenia iednych za drugich uchodzić będą w podobnym warunku, iak wyżey, ale dla pewności niezawiedzionego Funduszu, Ziemstwa mieyscowe pod czas swych kadencyi będą podpisywać atteslata Kancellaryów, o nie znayduiących się poprzednich długach na Dobru pod ewikcyą podpadać maiącym, i za Jllacyą w Protokuły swe zapisywać: za zawodne zaś zaświadczenia sami z swych maiątków do Ewikcyi należeć będą: które zaświadczenia każdy licytować maiący w Kommissyi Skarbowey uprzednie złożyć ma.

3. Licytacye te, będą z dwoiakiego składu, to iest: przez przytomne i nieprzytomne Osoby: nie przytomni będą przesyłać bespieczeństwa do nabycia potrzebne, odzywaiąc się do składu Kommissyi, która wszelkie odezwy pod obowiązkiem przysięgi i wiary publiczney, w sekrecie zachowa, w tey odezwie każdy rekwiruiący nabycia, prosto bez żadney kondycyi, ilość postąpioney ceny, nie zmnieyszaiąc Proporcyi nad wyprowadzoną intratę, wyrazi, a Kommissya na odebrane odezwy, piszącym do siebie Rewersa oddawać, Rekwizycye zaś w sekretny Protokuł zapisywać ma: przytomne Osoby głośną Licytacyą czyniące, nie maią wiedzieć o sekretnie licytuiących, ale podług swego zdania w dniu lycytacyinym, względem wielości ceny tyle razy, ile inni podwyższać będą, deklarować się maią.

4. Lubo wszelkie Królewszczyzny na iakie części podzielone będą, do Taryff Skarbowych zaciągnięte zostaną, wolno iednak bydź ma iednemu nabywcy więcey części zakupić, gdy podzielnie one zalicytuie.

5. Kiedyby równość w nay większey Licytacyi okazać się miała między dwoma lub więcey Obywetelami,

nie

dzierżącemi Starostwo, albo część Licytowaną, Kommissya Skarbowa nie będzie miała prawa rezolucyi żadney, lecz ponowienie licytacyi stanowiemy po przebyciu wszystkiego regestru Starostw.

6to. W przypadku, iżby żaden licytować nie chciał, nad wyprowadzoną intratę wyżey, Kommissya Skarbowa weryfikować będzie powinna na mieyscu słuszność wyprowadzoney intraty tey części, na którą Licytatura nie będzie, a podług poprawy, z tą weryfikacyą na drugim terminie poczynie się Licytacya od nieprzelicytowanych części na pierwszym kiedyby zaś i na drugim terminie zostało się co z Królewszczyzn, dla wygurowaney intraty nie zalicytowanych, dzierżawca otrzyma dziedzictwo w cenie ostatnią lustracyą determinowaney.

ARTYKUŁ III.

O szczególnościach Licytowanych Dóbr.

1mo. Gdy Dobra te odmieniaią się w istotę Ziemską, a zatym do natury ich i obowiązków publicznych stosowanemi być powinny; przeto stanowiemy, aby podług Prawa Seymu teraźnieyszego o Podatku, czyli Ofierze dziesiątego grosza zapadłego, i dobrom Ziemskim przepisanego, w proporcyą tegoż 10go grosza *ante omnia ex prætio* tych Dóbr Kommissya Skarbowa Licytuiącym dziedzicom summę kapitalną z prowentu po pięć od sta rachowanego, potrąciła, a płacenie takiego 10go grosza w taryffy tey natury wciągniętego, w zwykłych tego Podatku ratach odbierała.

2do. Do nabywania dziedzictwa Królewszczyzn przepisanym Licytacyi sposobem, przypuszczamy wszelkich nabywać chcących, nie tylko Kraiowych Obywatelów, ale też Miasta, co do wnętrznych szczegułów, i Cudzoziemców, którzyby w Polszcze osieść chcieli, i na to podległość swoią urzędownie zapisali przed Kommissyą Skarbową, z warunkiem

runkiem wszakże, aby nikomu Dóbr nabytych nie przedawali, zawodzili, lub wypuszczali, komu Prawa Kraiowe Dóbr posiadać nie dozwalaią, aby z osób swoich przez wykonanie przysięgi Obywatelstwa podległość prawom Rzepltey przyrzekli, ieżeliby ieszcze zaprzysięgłemi nie byli, i aby tacy nowi Polscy Obywatele, od czasu nabycia Dóbr w Polszcze, iuż na potym żadną służbą, ani Woyskową, ani Cywilną, obcym Monarchom obowiązani nie byli, a to wszystko pod utratą dziedzictwa *ad Fiscum* Skarbu Rzepltey zabrać się maiącego, i pod nową Licytacyą na sprzedaż dziedziczną podpadaiącego, niemniey wszelkiego nakładu na kupno i melioracyą onego.

3tio. Summę szacunkową Starostw odprzedać się maiących, czyli każdey oddzielnie części, podług powyższych przepisów, w proporcyi procentu pięciu od sta, czyli za prowent roczny, nay większą licytacyą wyciągniony, licząc na wieczność w ilości dwudziestoletniey, dla każdego nowo nabywcy, stanowiemy: aby podług przepisu poniższego, ta wieczną lokacyą miała na odprzedanych Królewszczyznach, a od tey Czynsz nie zmiennie i na zawsze procentowi piątemu odpowiadaiący, dziedzice Dóbr Rzepltey teraz do sprzedania przeznaczonych, w dwoch ratach co rok opłacać powinni będą, zaczynaiac pierwszą w pół roku od obięcia przez nowego dziedzica.

4to. W nadgradę Kommissarzom Woiewódzkim za ich na lustracyach prace i ogólnego Dzieła uskutecznienie, każdy Licytacyiny nabywca, nowy Dziedzic, zamiast zwykłego poręczycielskiego, po złotych dziewięć od tysiąca całey szacunkowey summy, nie odwłecznie do Kommissyi Skarbowey złoży, a taż Kommissya odbywaiącym Dzieło, za kwitem odbiersiących oddawać ma.

5to. Szacunkowy kapitał z sprzedaży Królewszczyzn wynikaiący, a w dwóch częściach na dobrach zachowany, fundusz skarbu gotowego oznaczać będzie, i iedynie w gwałtowney potrzebie, na obronę Kraiu w przypadku woyny, po teyże Deklaracyi, w części dwudziestey

ſtey, każdego ſzczegułu na rok ruſzonym bydź może, lecz i w tym iedynym przypadku nie inaczey, tylko za poprzedzaiącym wyrokiem Seymu, który ani iednomyślnością, ani większością proſtą, lecz trzema częściami zdań przeciwko czwartey, przez ſekretne kreſki decydować ma, bez poprzedzaiącego Turnum głośnego; w żadnym innym przypadku, oprócz woyny, po iey deklaracyi, użycie iakieykolwiek części tego ſkarbu mieyſca mieć nie ma. Władza zaś Wykonawcza, nigdy pod żadnym pozorem dotykać ſię tego kapitału domyſłem ſwoim mocna nie będzie, pod ſurowością praw *de Crimine peculatus* przepiſanych, a w Sądach Seymowych na Miniſtrze, lub Magiſtraturze, podpiſuiącym, zaſtoſowanemi bydź maiących.

6to. Aby nienaruſzone zachowanie tego ſkarbu, ſzczególnie na obronę Kraiu w zaſób odłożonego, iak naymocniey zabeſpieczone bydź mogło, i aby w powſzechney ufności Narodu utwierdzone zoſtało; waruiemy: iż na opłatę Długów, na żadne dary, na żadne iakiekolwiek nadgrody, albo ofiary, nie tylko komukolwiek z powodu iakiey bądź zaſługi, ani nam Królowi i Naſtępcom Tronu, w żadnym ſkładzie Seymu, ſkarb ten naruſzonym bydź nie może, i za takowe użycie iego, chociażby iednomyślnością Seymu naſtąpić miało, za gwałtowne, nie legalne i nieważne, w całym Narodzie poczytane być ma, deklaruiemy. Nadto, odwracaiąc wſzelkie powody wprowadzenia tey materyi na Seymie, czyli to z propozycyi od Tronu, czyli z Inſtrukcyi Woiewódzkich, lub nakoniec przez używane wnieſienia Seymuiących.

7mo. W przypadku użycia kapitału tego w części dwudzieſtey na rok, na obronę Kraiu, po deklarowaney woynie, nie inaczey Kommiſſya Skarbowa wyciągnąć będzie mogła przeznaczoną ſummę, tylko w równym rozkładzie na wſzyſtkie dobra teraz w Ziemiańſką własność przemienione, i tak, aby w iednakowym uproporcyonowaniu pewney ilości, każdy dziedzic z ſummy ſzacunkowey opłacał, nie wymagaiąc wſzakże

że wſzyſtkie od razu, lecz w pewnych oznaczonych przez Kommiſſyą czasach, doſtatecznie przedłużonych, i ſpoſobności goſpodarſkiey dogadzaiących, tudzież z powinną bacznością na to, aby ogólna w Kraiu cyrkulacya pieniężna, żadnego gwałtownego wzruſzenia niecierpiała, za wyliczeniem zaś przez nowo nabywców 2oſtey części ſzacunkowych ſumm, w proporcyi rowney, tyle mniey Czynſzu opłacać ciż obligowanemi będą.

8vo. Kiedyby ſkarb publiczny w czaſie naſtępnym zwrócił podnieſione ſummy, a to w proporcyi, w iakiey dziedzic każden one płacił, dziedzice na odwròt przyiąć powinni będą, aby w iednym zawſze porządku, i w oryginalney całości, tak ſkarb gotowy przy dobrach zoſtawał, iako też Czynſz nieodmienny z onych opłacany był; przeto, ieżeli tym czaſem w mieyſcu podnieſionych ſumm, dziedzice dług iaki zaciągnęli, ten z wròconemi od ſkarbu publicznego ſummami, znieſiony będzie.

9no. Na ktorych dobrach maiątku publicznego ſummy prawne znayduią ſię, licytuiącym bywſzym Poſſeſſorom wolno nabyciem folwarków, lub folwarku, też ſummy ſobie bonifikować; ieżeli zaś kto inny, a nie bywſzy Poſſeſſor dobra wymienione ſummie iakowey podległe nabędzie; ſkarb Rzepltey rzeczone ſummy dla właścicielow powróci, a z nabytego, lub z nabytych folwarków, podług ceny uſtanowieney, cały procent po pięć od ſta od dziedziców, iak wyżey, odbierać maią.

10mo. Gdzie we wſiach z oddzielnemi folwarkami ſą Wóytoſtwa, te pod ogòł iednego folwarku podpadać będą, zachowuiąc prawo *non ſcindendo Villas in partes*; w licytacyi iednak, dla oddzielney pewności procentu, każdemu dożywotniemu właścicielowi Kommiſſya Skarbowa wagę zachować będzie winna.

11mo. Lenności wſzelkie, które dawnemi Prawami wiecznością są nadawane, przy właścicielach tymże wieczyſtym Prawem zoſtawuiemy, inne zaś wſzelkie Prawem na wieczyſtość niezatwierdzone, z oſtrzeżeniem deportacyi ſumm, ieźli gdzie prawne ſą, i poſtępowanie ſpoſobem o Dożywotnikach, Emfiteu.

ſtarostach i Lennikach przepiſanym, do koleyney licytacyi należyć deklaruiemy.

12mo. Miaſta wſzelki przy ſwoich własnościach, oraz prawach, iakie miały, i iakie na ninieyſzym Seymie dla nich ſą uſtanowione, zachowuią ſię; to zaś wſzyſtko, co do ieſteſtwa Staroſtw, Wóytoſtw i dzierżaw w obrębach pewney poſſeſſyi należało i należy, pod licytacyą podpadać będzie, cokolwiek zaś z różnicy o należności do prowentów poſſeſſorſkich nie dochodziło, to wſzyſtko przy ſpiſaniu Inwentarzy wyżey wymienionych wyſzczególnione, pod licytacyą podpadać nie będzie, aby kupuiący iſtotney, a nie pienney był pewien własności. A cokolwiek z zaniechanych dla prawney różnicy prowentów, przez Sądową rezolucyą należeć okaże ſię, to wſzyſtko iuż nie nabywcy dziedzice, ale ſame Miaſta do ſkarbu importować, lecz i Staroſtowie *ad Fata ſui* proporcyą, wedle ſwych Praw, iak wyżey ieſt rzeczono, zyſkiwać będą powinni.

13tio. Wymienione przypadki w Miaſtach, Kommiſſya Skarbowa z Inwentarzy z Luſtracyami konfrontować mianych wypiſać rozkaże, i te wſzyſtkie Aſſeſſoryom do uznania, i na inſtancyą Urodzonych Inſtygatorów Koronnych y Litewſkich *reſpective* ſwych Prowincyi, do rozſądzenia odda, a gdzie, i k, i co u decydowane będzie, na Taryffie, *reſpective* do Miaſt, ułoży i przyſtoſuie, i tymże Miaſtom do ſkarbu Rzepltey opłatę importować każe.

14to. Sołtyſtwa gdziekolwiek będące przy własnościach ſwych zachowuią ſię, dochody zaś z nich, iakie wynikaią, pod ogólność Inwentarza i pod własność Licytatorów podciągnione być maią, z oſtrzeżeniem iednak, że nad uſtawy prawa, nabywca nic więcey z nich wymagać nie będzie.

15to. Własność oſiadłości wieyſkich waruie ſię tak, iż nad Inwentarze, żaden nabywca Licytacyiny pod iakimkolwiek pozorem nic wymagać nie będzie mógł, nowe iednak oſady, w iakich kondycyach ziemię obeymować będą, takie wſpólnie dochowywane bydź maią; co wſzyſtko Kommiſſyom Ziemiańſkim, nie w mocy naruſzenia, lub odmiany kondycyi i układów, lecz tylko w mocy dozierania Exekucyinego pod[...]iemy.

ARTYKUŁ JV.

Ocalenie ſprawiedliwości dla Staroſtòw dziſieyſzych.

1mo. W iakiey proporcyi należy Staroście, albo innego tytułu dzierżawcy, część intrat z mocy Przywileiu i ſprawa na teraźnieyſzym Seymie zapadłego, w takiey ſamey proporcyi zupełną część dochodu pod tytułem Czynſzu trwałego uſtanowionego dla nich, zachowuiemy na wſzyſtek czas, iaki ich prawa i Przywileie zaięły; a mianowicie: iż każdy dożywotnik połowę, każdy Expektant $\frac{3}{8}$ części, a każdy Emfiteuta $\frac{1}{9}$ część mieć będzie dla ſiebie z procentu piątego od ſzacunkowey ſummy, po wytrąceniu wſzakże na rzecz ſkarbu podatku dziedzicznego, a w tym mieyſcu pod nazwiſkiem dożywotnikòw rozumiemy i te oboiey płci oſoby, ktorym *Jura Communicativa*, albo *in ſolidum* ſłużą naſtępnie iednemu po drugim.

2do. Gdzie w Staroſtwach i iakiego bądź nazwania Królewſzczyznach znayduią ſię Miaſta wolne, według brzmienia Prawa, pod tytułem: *Miaſta Naſze Królewſkie*: w czworakim przez tęż Uſtawę podźieleniu na Miaſta Przywileie Lokacyine maiące, i z nadań użytkuiące na Miaſta *Diplomata Renovationis* otrzymać mogące, z nadaniem Zemi, iaką teraz niewątpliwie poſiadaią, na Miaſta, w których Seymiki Ziemſkie ſą oznaczone, i na te nakoniec oſady ludzi wolnych, które daią ſiedliſku ſwemu przyſtoyną poſtać Miaſta, ponieważ podług powyżſzych urządzeń, cokolwiek w Mieście do oſtatniego Domu znaydzie ſię, oprócz Łanów i Folwarków Starościńſkich, niemniey wſiów woytowſkich pod Licytacyą nie podpadnie i do przedaży na wieczyſte dziedzictwo Ziemiańſkie należeć nie będzie, tam wſzędzie, iaka tylko intrata przeſzła Starościńſka znalezioną zoſtanie, lub na iaki dochód roczny Miaſto obowiąże ſię, część dożywotnika Expektanta, lub Emfiteuty, zupełna temuż przyznaie ſię.

3tio. Jeźli nabywca nowy dziedzic Inwentarzów gruntowych przeſzłego Poſ

ſeſſo

ſeſſora, właſnych i wſzelkich Remanentów do niego należących, za ugódą z tymże, nie zakupi, w tedy do 3. Mieſięcy zachowania tego wſzyſtkiego, pod odpowiedzią, na gruncie dozwolić ma; ſzczególnie zaś, co do zbòż, tak w ſnopie, iako i żiarnie, wzbronić nie może ſkładu tego wſzyſtkiego do pół roku naydaley.

4to. Te Królewſzczyzny, które z pod Przywileiòw dożywotnich wyſzły, i innym nadaniom przez Seymy uchwalonym nie podpadały, lecz do rozrządzenia Kommiſſyom Skarbowym doſtały ſię, gdy za kontraktami teyże Kommiſſyi Skarbowey przez Licytacyą ſą wypuſzczone w dzierżawę na lat 50. nie inaczey mogą bydź przedane, tylko poprzedzaiącą dobrowolną ugodą z temiż dzierżawcami, o odſtąpienie kontraktu, daiąc pierwſzeńſtwo tym ſamym dzierżawcom do nabycia wieczyſtego dziedzictwa bez Licytacyi nowey, ieżeli Kommiſſarze w Luſtracyi takowych Królewſzczyzn, znaydą ¦ czwartą częścią mnieyſzą daleko intratę nad wyciągnioną, i przez Kommiſſye Skarbowe odbytą licytacyą.

5to. Te dobra natury Królewſzczyzn, które lennym prawem, albo do wytrzymania ſumm dawnemi Prawami nadane były na kilka Pokoleniòw, i na które Dekreta Kommiſſyów Skarbowych, na mocy Prawa Seymu teraźnieyſzego powypadały, z zatwierdzeniem dożywociòw kilku, oprócz poſſeſſora aktualnego, po wyprowadzeniu intraty ſpoſobem dla wſzyſtkich Królewſzczyzn wyżey przepiſanym, pod licytacyą podpadać maią, pròcz tylko, że użytek prowentòw, wedle ich praw i lat, procentem od ſummy za cenę uſtanowioney, przez licytuiącego uſpokoianym będzie.

6to. W licytacyi ieżeli Staroſta w rowney kwocie zalicytował z Obywatelem uſtronnym, przez ſprawiedliwość poſſeſſorowi pierwſzeńſtwo do zadziedziczenia przyznaiemy, a nadto, ponieważ kapitały Ziemiańſkie wyłożone na melioracye dobr publicznych, zaſłużoney wymagaią wdzięczności, dobrodzieyſtwo zaś pozwoloney partycypacyi z części poſſeſſorom dziſieyſzym przyznanych, podług naywyżſzey licytacyi, ròwnie uſzczęśliwia wſzyſtkich bez powin-

ney różnicy między Staroſtami, ktòrzy dobro publiczne meliorowali, a temi, co pozwalany dochód wybieraiąc, o pomnożenie ſwoiey tylko własności dbałemi byli; przeto mieć chcemy i ſtanowiemy, aby ci z poſſeſſorów dziſieyſzych, ktòrzy dla Prawa Emſiteutycznego ſobie i naſtępcom ſłużącego; i nadziei przydłużſzey korzyści, za swiadectwem Kommiſſarzów, przez ſwoie nakłady zdublowali ſzacunek Rzepltey dziedzictwa w ciągu ſwey poſſeſſyi, pierwſzeńſtwo do zadziedziczenia mieli, ieżeliby do tey ilości przyſtąpić chcieli, zaraz iako a naywyżſzey Licytacyi przez kogokolwiek ofiarowane byłaby ogłoſzoną.

7mo. Tym z Poſſeſſorów dziſieyzych, ktòrzyby na Krolewſzczyznach ſummy wnieſione *ante unionem*, bądź przez oddzielne Konſtytucye mieli, a przez wyrok Seymowy, lub Kommiſſyów Seymowych, extenuacya tychże ſumm nie była determinowaną; procent piąty, iaki dotąd wybierali, i iaki ſię im naieży, pokąd ſummy wypłacone nie będą, zabeſpieczamy

8vo. Po uſkutecznioney zamianie Krolewſzczyzn w dobra Ziemiańſkie, prowent z Miaſt, iakie po wyżey ſpecifikowane, i iedynie wolnemi ſą w myśli Prawa, a ktòren dotąd przez Staroſtów, lub innych dzierżawców był ciągniony, y iak z oſtatniego wyrachowania Kommiſſarzów znaleziony będzie, ponieważ wproſt do rozſądzenia Kommiſſyi Skarbowey należeć ma, a należytość Staroſtom, lub dzierżawcom dziſieyſzym, podług powyżſzey determinacyi należy ſię niemniey co do części, tak dożywotnikom, Expektantom, iako też Emſiteutów, ieżeliby nie odziedziczyli Staroſtwa bądź Królewſzczyzny, ponieważ od nowych dziedziców Ziemſkich wypłacane bydź maią i powinny; dla zabeſpieczenia tychże Staroſtów dziſieyſzych ſtanowiemy: iż w przypadku zamitrężenia należytości tymże, Exakcye mieyſcowe, ktore nigdy oddzielnie, ale razem zawſze odbierać maią, na delatę takowe należności, ròwnie iak podatki Rzpltey wydawać powinni będą, i za temiż delatami Woyſkowa Exekucya naſtępować będzie.

9no.

9no. Gdyby Staroſtowie i inni uprzywilejowani dzierżawce żądali od nabywców nowych dziedziców opłacania ſobie w ſummie kapitalney wartości doczeſnego prowentu, i nabywcy nowych dziedzictw, zgodziwſzy ſię dobrowolnie opłaciliby im w takowy ſpoſób doczeſne prawo; iuż potym ſami na ich mieyſcu tego prowentu używać będą, do póki tych przeſzłych dzierżawców uprzywileiowanych prawa nie zgaſną, dla czego nabywca nie inaczey zatrzymywać u ſiebie prowent doczeſny od dzierżawcy nabyty, będzie miał prawo, iak za okazaniem w mieyſcu Exakcyi kwitu oryginalnego Aktora, i legitymacyi przez Kommiſſye Woiewódzkie dla dowodu iego aktualnego życia, podobnie rozumieć ſię ma o tych, którzy po prawie 1775. od Staroſtów dożywocia ich ponabywali, albo wlane ſobie prawne otrzymali Prawa Emfiteutyczne.

ARTYKUŁ V.

Porównanie Dóbr Ziemſkich, względem iednakowych ciężarów Publicznych, z zabeſpieczeniem pewności.

1mo. Równość Obywatelſka, równa ſprawiedliwość dla wſzyſtkich, i ſama Rządowa polityka wymaga, aby Dobra i maiątki wſzelkie iednakowey własności, iednakowym ciężarom publicznym ulegały. Nowe Ziemiańſkie dziedzictwa z przedaży Królewſzczyzn powſtaiące nie będą bynaymniey różniącym ſię nabyciem dla nowych dziedziców, iak ſą wſzelkie inne kupna Dóbr Ziemſkich, bądź za gotowe pieniądze nabywane, bądź za przyięciem cudzych długów oſiągnięte, które zwykłym podatkom publicznym podlegać muſzą, a w cenie przedaży zbywaiący dobra dziedzic, takowy ciężar gruntowy z ceny ſzacunkowey potrąca, albo kupuiący w miarę podatkowego ciężaru cenę zniża, przeto i Rzplita w przedaży Królewſzczyzn na dziedzictwa Ziemiańſkie wſzyſtkich nabywców oſtrzeżonych mieć chce, że te dobra oprócz wſzelkiey opłaty za wartość dziedzictwa z wſzelkiemi użytkami iego, bądź gotowizną zaſpokoioney, bądź w obowiązku corocznego dochodu procentowego przy dobrach zachowaney, równy na potym Ziemiańſki

podatek, iak inne dobra Ziemiańſkie znoſić będą podług prawideł iakie z Koekwacyi wypadną: równie na dalſzą przyſzłość od iednakowego rozkładu ciężarów publicznych, ieżeli iakie z Prawa powſzechnego wypadały, wyięte niebędą, iako też na wzaiem pod żadnym pretextem większych nad dawne Ziemiańſkie dobra podatków nigdy narzuconych, i pod iakimkolwiek bądź tytułem nałożonych mieć nie będą. Co ſię zaś ściąga do opłaty ze Staroſtw, pòkąd te po licytacyi odbytey dziedziców niebędą miały, proporcyonalną do myśli Prawa oſtrzegamy po Koekwacyi, i taką, aby dobra Ziemiańſkie, więcey nad Prawo Ziemiańſkie nie zdawały ſię być uciążonemi.

2do. Zamienione na dziedzictwa Obywatelſkie Królewſzczyzny, gdy właścicielów, dziedziców mieć będą w rozkładzie ciężarów publicznych, żadney na potym różnicy od innych wſzelkich dóbr Ziemiańſkich podlegać nie maią, a odtąd zaraz pod żadnym pozorem, nigdy na żadnych Seymach, bądź ordynaryinych, bądź gotowych, bądź Konſtytucyinych, nawet iakiekolwiek naruſzenie takowey na dziedzictwa zamiany, czy to przez Nas Króla, czy przez Następców naſzych, w Propozycyach od Tronu do Obrad Seymowych podawane nie będą, pod warunkiem uznania takowych Propozycyi za kroki gwałt beſpieczeńſtwu publicznemu przynoſzące; ani w żadney Inſtrukcyi dla Poſła, od Wybierców iego ſłużyć maiącey; nic takowego rzeczonym nadaniom Ziemſkim przeciwnego mieścić ſię nigdy nie będzie mogło, pod warunkiem nielegalności, nie tylko całey Inſtrukcyi, ale i wyboru Poſłów, którzyby w takie Inſtrukcye opatrzeni byli; ani wreszcie w Seymie żadnym, nikt, czy to w złączonych Izbach, czyli po rozłączeniu, bądź w Izbie Prawodawczey, bądź w Senatorſkiey, i czyli wproſt, czyli nawiaſem wprowadzać takiey materyi, któraby oſłabiała moc przemiany Królewſzczyzn na dziedzictwa Obywatelſkie, mocen nie będzie, pod ſurowością wyłączenia natychmiaſt z Izby czynney i odeſłania do Sądów Seymowych, po ſłuſzne ukaranie na wzruſzaiących ſpokoyność Publiczną, Prawami świeżo zapadłemi uznane.